

Yleisten kirjastojen ympäristöhankkeet

Harri Sahavirta
Kirjastonjohtaja
Arabianrannan ja Vallilan kirjastot
Helsingin kaupunginkirjasto

Verkkokirjastopäivät 26.10.2023

Hankkeet (OKM)

***Yleisten kirjastojen ympäristötietoisuus
2020-luvulle (2020–2021)***

***Nuoret ja ympäristötietoisuus
(2021–2022)***

***Kirjastojen ympäristötyö näkyväksi ja
teräväksi (2023)***

Tavoitteena edistää ympäristötietoisuutta

Hankkeiden myötä kirjastot

- laajentavat ympäristötietoisuuttaan ja vahvistavat mielikuvaa ympäristötietoisesta ja -ystävällisestä toiminnasta
- perehtyvät kestävän kehityksen teemoihin, kuten **hiilijalan- ja -kädenjälkeen**, Agenda 2030 **SDG tavoitteisiin** sekä jakamistalouteen
- tuovat kirjastojen ympäristötyötä näkyväksi myös asiakkaille, kuntalaisille ja kunnan päättäjille

Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi

Webinaarien ja työpajojen järjestäminen

Kirjastojen **hiilijalanjäljen laskenta**

SDG työpajat

Jakamistalouden tunnettuuden edistäminen

Materiaalit kirjastojen käyttöön

Päätäjien, kirjastoammattilaisten ja kuntalaisten ympäristötietoisuuden lisääminen viestintäkampanjalla

Vihreä kirjasto – sivuston materiaalipankki

Yleisten kirjastojen ympäristötyön perusta

Kirjastorakennuksen ympäristövaikutukset
(energiankulutus)

Kirjastorakennuksen sijainti (liikkuminen)

Kierrättäminen ja lajittelu (jätehuolto)

Hankinnat (ympäristöystävälliset tuotteet)

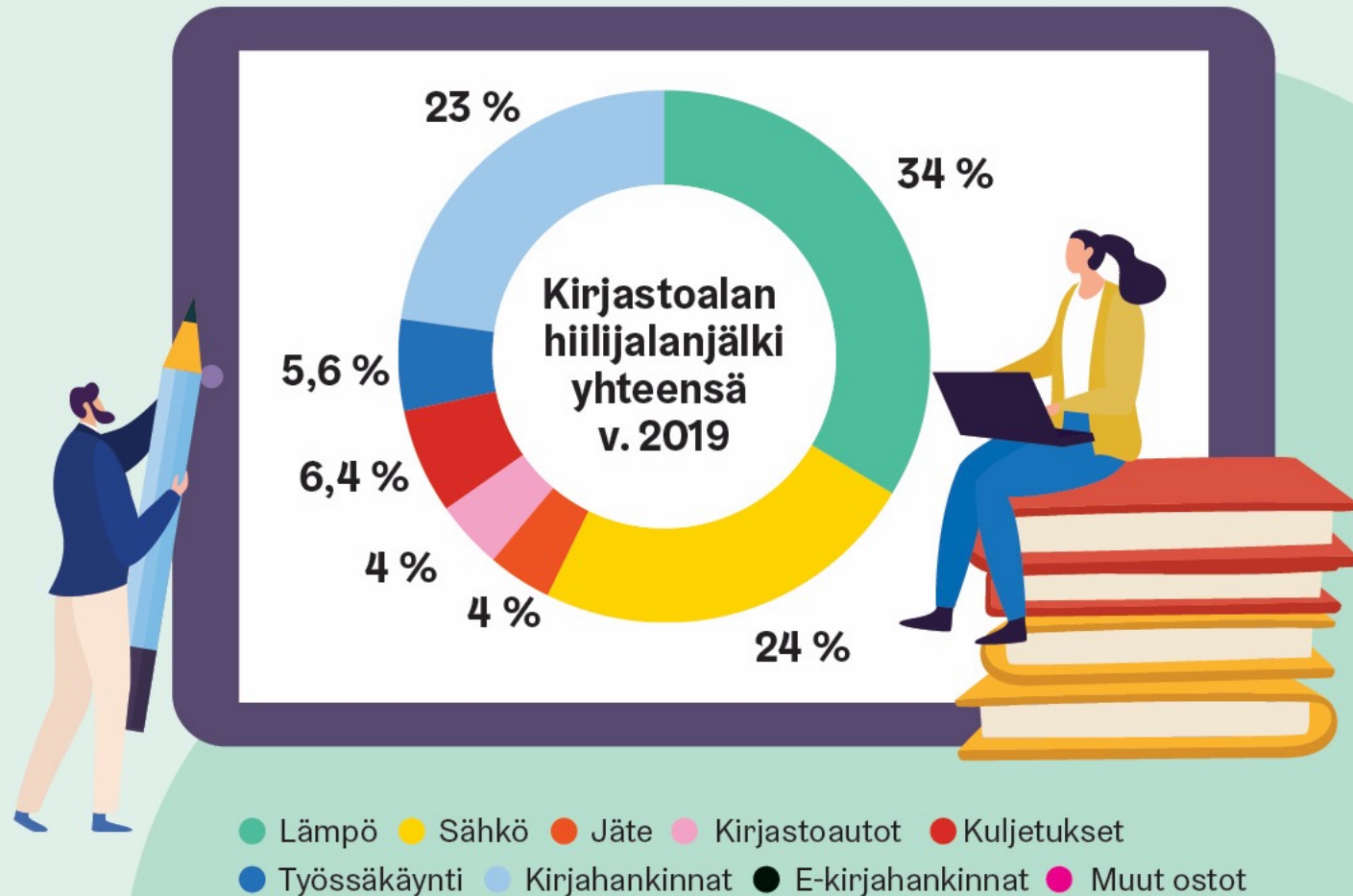
→ ympäristösertifikaatit, **hiilijalanjälki**

Oman kirjastosi hiilijalanjälki

Oman kirjastosi hiilijalanjälki on hyvin maltillinen, keskimäärin 32 tonnia CO₂e
– tämä vastaa 3130 suomalaisen vuosipäästöjä.

Kirjastojen päästöistä suurin osa tulee rakennuksesta ja sen päivittäisestä toiminnasta: lämmityksen, sähkön ja jätehuollon osuus päästöistä on yli 60 %.

Kirjaston toiminta on muuten ympäristöystävällistä: aineisto- ja muiden hankintojen osuus on noin 25 %. Aineistokuljetusten, kirjastoautojen ja työmatkojen osuus 16 % päästöistä.

Lukeminen on vähäpäästöinen harrastus, jolla on positiivinen hiilikädenjälki

Kirjan hiilijalanjälki muodostuu materiaalien, valmistuksen ja kuljetusten päästöistä. Ostetun kirjan lukee usein vain yksi ihminen.

Lainatun kirjan hiilikädenjälki muodostuu lainaamisen positiivisesta vaikutuksesta kirjan päästöihin. Kirjaston kirja luetaan usein, jopa 100 kertaa ennen poistoa ja kierrätystä.

Kirjastonkäyttö on ympäristöteko

Kirjastokäynti

0,6 kg
CO₂e.

Elokuvailta kahdelle elokuvateatterissa

0,5 kg
CO₂e.

Karkkipussi

0,5 kg
CO₂e.

Yleisten kirjastojen ympäristötietoisuus 2020-luvulle hanke.

Lukemisen päästöjä (kg CO₂e)

Paperikirja kaupasta		1,16
Paperikirja verkkokaupasta		1,07
Paperikirja kirjastosta	0,7	0,46
E-kirja verkkokaupasta, erillinen lukulaite*		0,87
E-kirja verkkokaupasta, ilman lukulaitetta		0,08
E-kirja kirjastosta	0,07	0,01

Kädenjälki

Jalanjälki

Yleisten kirjastojen ympäristötöyön ydin

Ajantasaisen ja luotettavan ympäristöinformaation
helppo ja vapaa saavutettavuus (ilmaisuus,
tiedonhaku, esillepano)

Ympäristölukutaito

Kokoelmien käsittely ja kierrättäminen

Jaetut työvälineet ja esinelainaus

Yhteiset tilat

→ **Ympäristötietoiset kirjastopalvelut**, kiertotalous,
jakamistalous

Yleisten kirjastojen ympäristötyö laajemmassa merkityksessä

Demokratian ja sanavapauden
edistäminen

Kestävä kehitys (talous, yhteisö,
ympäristö)

→ YK:n **kestävän kehityksen
tavoitteet (SDG)**

Yleiset kirjastot ovat sitoutuneet YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin

Keskeiset tavoitteemme:

3. Terveyttä ja hyvinvointia: Lukeminen edistää hyvinvointia ja kirjastokortin omistajat elävät pidempään.

4. Hyvä koulutus: Kirjastot tukevat lasten, nuorten ja aikuisten lukemista ja elinikäistä oppimista. Ympäristönäkökulma on mukana satutunneista taidenäyttelyihin ja tapahtumiin.

10. Eriarvoisuuden vähentäminen: Kirjasto on kaikille avoin, ilmainen peruspalvelu. Kirjastot eivät hyväksy kiusaamista tai syrjintää. Kirjastot ovat vastuullisia työnantajia.

11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt: Kirjastot noudattavat kuntien ympäristölinjauksia ja monella kirjastolla on oma ympäristöohjelma, sertifikaatti tai ekotukijärjestelmä.

12. Vastuullista kuluttamista: Kirjasto on kiertotalouden edelläkävijä ja jakamistalouden alusta. Kirjasto tarjoaa tiloja ja välineitä yhteiskäyttöön, mikä vähentää kulutusta.

13. Ilmastotekoja: Kirjastot kierrättävät ja säästävät energiaa. Kirjastot tarjoavat ajantasaista ja luotettavaa tietoa ympäristöasioista ja auttavat tiedon löytymisessä.

[Vihreä kirjasto | Kirjastot.fi](https://kirjastot.fi)

[Vihreä kirjasto | Facebook](https://www.facebook.com/vihrea.kirjasto)

[Green Library | Libraries.fi](https://libraries.fi)

Kiitos!